

Szvetelszky Zsuzsanna

KINT ÉS BENT: LEAN ÉS REND

[SZÁZ ÉVE MÁR]

2018-03-03 | ESSZÉ, SZÁZ ÉVE MÁR

Pascal szerint a világban a véletlen uralkodik, és éppen ezért van benne rend és törvény, ami a véletlenek tömegéből a valószínűségeknek megfelelően bontakozik ki. A hosszasan nézett fényképen több részlet is akad, ami a pascali gondolat felé visz: az ablaktisztításhoz induló nők lépteinek, vödör-fogásának, váll-emelésének geometriája

ugyanazt az egységet szolgálja, mint ahová a vállukon tartott létra képzeletbeli folytatása tart. A képzeletben befejezhető alakzat el is különül a kép körül szerveződő tágabb egésztől – a világháborútól –, ugyanakkor része is.

Ordnung muss sein – rendnek kell lennie, mondja a német ember. Mondja, s teszi is, évszázadok óta. Elrendezi, megigazítja, kijavítja, a szabályt betartja, a dolgokat a helyükre rakja. Praktikusnak, szervezettnek tartja ezt a nemzetet az interkulturális megközelítés, a karakterisztika az iróniának is hálás felületet ad, a közbeszéd pedig hajlamos egyszerűsíteni: a németek kockák.

Évekig éltem németek között, könnyű volt rászokni a kiszámíthatóság örömére, s csak később tanultam meg, hogy a megbízhatóság alapszabálya: rendnek kell lennie. Ha a rend skálázható és fraktálszerűen építhető, akkor kisebb és nagyobb, ilyen-olyan rendek mentén felépül egy sziklaszilárd értékstruktúra. (Tegyük most félre ennek historikus és makró-kritikáját, különben is, az elmúlt évtizedekben érezhetően beépül a rugalmasság eszméje a német rendszeretbe.)

bűnnek kifogástalan

Aztán éveken keresztül figyelhettem, kutathattam vállalatok működését: többek közt dán, amerikai, franciát, osztrákot, japánt – németet is. A japánoknál ismertem meg alaposabban

a *lean* vállalatirányítási rendszert, amelynek célja, hogy a vállalat minél gazdaságosabban állítsa elő a termékeit. Így szolgáltatásait és tevékenységeit elsősorban annak alapján alakítja ki, hogy a vevő számára mi értékes. Észrevettem, hogy a japán *lean*-filozófia számtalan elemében hajaz a német *Ordnung muss sein*-parancsolatra. Nem tudhattam, hogy a háború régóta *lean*: Európában is már fél évezrede ennek alapján zajlott a fegyverek és alkatrészek tömeggyártása. A hatékonyság maximalizálása amúgy is háborúban a leglátványosabb. (Nehéz kérdést vet fel mindez, hiszen a háború az emberi világ és történelem egységének részeként ugyancsak ellentmondásos: bűnnek kifogástalan, hibának tökéletes, jól végiggondolt gonoszság. „A béke disznóól, rend csak a háborúban van. Békében a nép elvadul” – írja Brecht) Fordék aztán átemelték a szemléletet a civil iparba, és a *Toyota Production System*ből is *Thinking People System* (Gondolkodó Emberek Rendszere) lett.

Csakhogy a képen nyoma sincs a háborúnak! A gyarmatárubolt kirakata és a létrát cipelő asszonyok között gondosan öltöztetett fiúcska figyel, vélhetőleg a fényképész köti le, lendülő lépte a két nő háromszögének harmonikus ellenpontja, a háttérben minden járókelő és épület a mindennapok zavartalanságát sugallja.

Az asszonyok mennek ablakot pucolni – sőt, jönnek: a fényképet szemlélő felé tartva. Ablakot, ami a belső és a külső világ közti határvonal: a földi lét és a túlvilág kapcsolatának jelképe. A ház szemeként kémleli, merről jön a veszély, a látható és a láthatatlan, a nyitott és a zárt, a biztonságos és a veszélyes világ érintkezése. A látáson kívül a fényt és a világosságot jelképezi, elválasztja a valóságos és a szellemi világot, kitörési lehetőséget nyújt az ismeretlenbe. A szerelmi találkozások helye, amin keresztül a lányok hajdan megpillanthatták jövőbelijüket, titkos bejárat a kedves házába. Rész, amely az egészre, az egész házra is utal. Világokat tisztítanak ezek az asszonyok, pedig csak a világokat összekötő ablakok felé indulnak, ám az ő munkájuktól is függ, miképpen látszik kintről a benti és bentről a kinti világ.

A fénykép ebben az értelemben maga is ablak. Azon túl már ott a háború, de innen még összerakható egy kép a békéről és a rendről – meg a hitről, hogy ha pontosan, szépen pucoljuk ablakainkat, egyben tartjuk a világot.

kép | Everett Historical, shutterstock.com. Német nők ablakpucoláshoz öltözve szerszámaikat cipelik egy berlini utcán az első világháború idején.